

Oponentní posudek diplomové práce

předložené Evangelické teologické fakultě UK (přijata 13. 6. 2018):

Ivana ROLLEROVÁ, *Vina v prorocké a sociálně krizové literatuře*,

Praha 2018, 68 stran.

1. Popis a charakteristika:

Záměrem diplomové práce je představit a porovnat, jak chápe a pojednává vinu na jedné straně biblická profétie (prorocké knihy Starého zákona) a na druhé straně současná odborná literatura z oboru psychosociální krizové pomoci a spolupráce. Volbou tohoto pozoruhodně interdisciplinárního tématu autorka zužitkovává konkrétní podněty a otázky, s nimiž se setkávala při svém magisterském studiu na ETF.

Práce je kromě stručného úvodu (str. 8-10, navození problému pojednávání viny a vytčení cíle práce) a shrnujícího závěru (str. 62-66) přehledně členěna do sedmi věcných kapitol, v nichž autorka logicky postupuje od vymezení obou oblastí pracovního zájmu (prorocká literatura a sociálně krizová literatura) a samotného předmětu pojednání (problematika viny) k jednotlivým dílčím aspektům tématu, které zasluhují podrobnější představení. V těchto dílčích kapitolách přitom opět přehledně představuje dílčí problematiku nejprve v perspektivě biblických prorockých látek, poté v perspektivě sociálně krizové literatury, nakonec pak uzavírá kritickým srovnáním a vyhodnocením. Tento postup při pojednání daného tématu, stejně jako přehledná stavba práce, která tomuto postupu slouží, jsou samy o sobě zdařilým autorčiným počinem, který je na místě ocenit.

V celkovém *Závěru* (kap. 9, str. 62-66) autorka rekapituluje své dílčí závěry a předkládá svůj nálezkový závěr podle šesti pracovních otázek (aspektech problematiky viny a jejího zvládnutí ve sledovaných oblastech).

2. Hodnocení věcné:

2.1 Téma, jeho vymezení, způsob zpracování

Samo vymezení tématu, jehož podstatnou součástí je porovnávání biblické profétické literatury a moderní odborné literatury specifického oboru působí na jedné straně atraktivně (interdisciplinární zájem je obecně vnímán jako velké „plus“), na druhé straně však obsahuje nemalé úskalí. Porovnává totiž do značné míry nesourodé jevy ze vzdálených rovin a velmi rozdílných kontextů, formulované velmi odlišnými způsoby a pro jiné účely. Autorka

tomuto nebezpečí čelí snahou o abstrahování a formulace obecnějších tezí, což se jí přiměřeně cílům práce daří. Na řadě míst to však pochopitelně vede k určité schematizaci.

Závěry dílčích kapitol i závěr celkový jsou logicky vyvozené z vlastních analytických kroků a jsou formulované v rozhovoru s pojednanou látkou i užitou sekundární literaturou. Při šířce záběru a závažnosti sledované problematiky působí některé pasáže výkladu trochu přímočaře, rychle sledují hlavní tezi a nevstupují do hlubší problematiky (až na výjimky nejsou pojednávány komplikující odlišné pohledy či hypotézy, argumenty pro et contra). Práci to sice dodává na přehlednosti, nicméně u magisterské práce by byl detailnější, diferencovanější a prokreslenější výklad nezdědka žádoucí (některé pasáže jsou spíše jen ilustrativní, nikoli argumentativní).

Celkový závěr je přehledně rekapitulován podle šesti „pracovních otázek“, do nichž vyústilo představení tématu již v úvodu. Formulace závěru jsou přiměřeně opatrné, vedené snahou o střízlivou jasnost a určitost. Zřetelně prezentují shody i odlišnosti, k nimž vede pojednání základních aspektů viny – jejího vzniku, vnímání, řešení důsledků i překonávání – v perspektivě (sociálně-)antropocentrické na straně jedné a teocentrické na straně druhé. Je sympatické, že se při formulování svých závěrů autorka vyhýbá nadsazování a vyhrocování protikladů.

Celkově je práce dokladem, že autorka dokáže zpracovat analýzu biblických textů a tradic, zná zásady jejich odborného výkladu a současný stav biblické vědy, a stejně tak dokáže analyticky zhodnotit ideje a koncepty užívané v oboru psychosociální krizové pomoci a spolupráce, resp. odborných publikací příslušných autorů a z mezioborového srovnání vyvodit vlastní závěry.

2.3 K některým dílčím jednotlivostem:

- Ve snaze o stručnost autorka v některých kapitolách zůstává pouze u deskriptivního popisu kontextu, vlastní pojednání přichází zkrátka. Např. na str. 15 ústí představení *krize a neštěstí v prorocké literatuře* do odstavce, který uvádí, *kdy* prorocká slova zazněla. Není však uvedeno, *co* proroci do tehdejší krize vnesli, *jak* na ni reagovali, *k čemu* v ní své posluchače vedli a *jaký* to nakonec mělo na krizovou situaci a její zvládnutí dopad...
- Některé pasáže výkladu zůstávají de facto autorčiným tvrzením, nejsou opatřeny žádným odkazem ani do pramenů (biblických textů) ani do literatury – např. str. 52, první odstavec kap. 8.1.1. To se týká také pasáží, kde autorka referuje jednoznačná, konkrétní tvrzení či teze jiných autorů, ale nedokládá je (např. str. 31, konec 2. odstavce tvrzení o iracionální patologické vině u Baštecké; takových pasáží je v práci řada).
- Na stranách 22-23 a pak 42-43 užívá autorka běžně výraz *strach* (v překladech citátů i vlastním výkladu, včetně slovesa *zastrašit*) v kontextech, kde je na místě spíše termín *bázeň*. Hebr. slovesný kořen סרס (*j-r-ʿ*) a jeho deriváty neodpovídají sémantice a konotacím českého výrazu *strach* a slovesa *strašit*.
- Na několika místech autorka vysvětluje rozdílnost „prorockého“ a „sociálně krizového“ pojetí viny poukazem na rozdílnost *doby*, z nichž příslušné texty

pocházejí (např. str. 39). Jakkoli je to srozumitelná a sama o sobě platná poznámka, jako věcný argument je velmi slabá – rozdílnost doby a dobového kontextu je přece předem daná a jasná, úkolem autorky je však vyložit, v čem se liší například základní *antropologický koncept*, v němž se o vině v těchto různých dobách mluví a uvažuje. Není vlastně základem rozdílu jiná *antropologie*?

- Na str. 41 se jak ve 2., tak ve 4. odstavci argumentuje pojmem *srdce*, přitom se význam a funkce tohoto klíčového metaforického pojmu v obou odstavcích vykládá výrazně jinak.
- Oddíl Gn 18,16-33 autorka označuje za *zářný příklad ... Božího soucitu a trpělivosti*. Je však otázkou, zda je důvodem Hospodinova jednání v tomto oddílu *soucit a trpělivost*, či spíše *spravedlnost*.-Abram přece Hospodinu namítá, že *Soudce vsí země* přece musí konat *spravedlivý soud* (v. 25) a proto nemůže spolu se svévolníky vyhladit *spravedlivé*... – Důvodem Hospodinova jednání tedy není *soucit a trpělivost*.
- K tezi, že *prorocká literatura ještě eschatologii nezná* (str. 53 poslední odstavec dole), by bylo dobré vzít v úvahu koncept *dne Hospodinova* (Amos, Joel aj.) a vyjádřit se pak diferencovaněji...
- Na několika místech v práci skřípe konzistence v argumentaci. Například na str. 58 předposlední věta prvního odstavce uvádí příklad proroka Jeremjáše, odkazuje však na text Iz 1,8 (?!).
- Na některých místech by textu prospělo logičtější členění odstavců – např. na str. 59 jsou v úvodu kapitoly odlišeny tři roviny, první z nich je však pojednána v témže odstavci s úvodem, ostatní pak odsazeny. Výklad tím strukturálně pokulhává. Podobně v samotném závěru, po odkazu na Habermasův citát (jenž má z hlediska celkového finále práce roli dílčí, spíše ilustrativní), přichází vlastní autorčin bilanční závěr. Tato finální formulace, vlastní autorčina teze však není odsazena, nýbrž zůstává schována v těsném napojení na slova Habermasova.

3. Hodnocení formálních náležitostí:

Po formální stránce je rukopis zpracován rámcově správně (klíčové náležitosti kvalifikačních prací, resp. využití šablony), v konkrétním tvaru však vypracování bohužel vykazuje mnoho konkrétních chyb. V rukopise je značné množství překlepů¹ a textových chyb,² vyskytují se v něm nedostatky pravopisné³ i chyby formulační⁴ – v míře, která celkově kazí jinak celkem dobrý dojem z konceptuálního provedené práce.

¹ Vyznačuji přímo v rukopise; např. str. 13, 14, 21, 23, 24, 28, 31, 32, 35, 40, 41, 43 atd.

² Např. nedopsané tvary (vynechaný prostor v kulatých závorkách) na str. 21 a 56. Chybná interpunkce ve spojení se závorkami na konci věty (viz str. 46, 3. řádek aj.). V podobě vlastních jmen biblických postav kolísá pravopis, jenž přitom neodpovídá „standardu“ ČEP (např. str. 58 *Jeremiáš*, přitom na str. 9 *Malachjáš* atd.).

³ Např. tvar *vyplívá* na str. 41, 47 (dokonce v citaci!) a str. 49; tvar *paralizující* na str. 42, *dychotomie*“dvakrát na str. 57 atd.

⁴ Např. str. 12 dole: termín *c-daka* není *sloveso*, nýbrž podstatné jméno. Nebo užití zájmena *své* (správně: *jejich*) *době*, str. 40, řádek 3 shora, atd.

V textu se vyskytují citáty, které nejsou identifikované, resp. doložené (např. na str. 43, 2-3 ř. shora chybí patová pozn. s dokladem citace; stejně str. 49, 4-5 ř. zdola nebo str. 50, pozn. 114 aj.).

Patové poznámky jsou v mnoha případech neúplné. Autorka i v poznámkách, jež mají být dokladem konkrétních tvrzení pojednávaných autorů, velmi často odkazuje pouze na titul, neuvádí však konkrétní paginaci. Dokládaná tvrzení tak zůstávají nekontrolovatelná (dokonce i u přímých citátů [sic!], viz např. str. 50, pozn. 114).

Nesrovnalosti vykazuje také *seznam užití literatury*. Např. na str. 40 je v pozn. 89 citován titul *von Rad 1957*, který však není v seznamu uveden (jedná se nejspíš o původní německou verzi titulu, který je ale v seznamu veden ve své později publikované anglické verzi).

Jak patové poznámky, tak bibliografické údaje v seznamu literatury užívají nestandardní (chybnou) interpunkci. Podobně nestandardně jsou užívány některé zkratky biblických knih. Např. na str. 42 je pro prorocství Jonáše standardní zkratka *Jon*, ovšem na str. 41 a 56 se uvádí nestandardní *Jn*. Nestandardní je též *Dn* pro Daniele (*Da*).

Facit: Rukopis vykazuje velké množství zbytečných nedostatků a chyb ve formálním zpracování textu. Jako kvalifikační diplomová práce měl být text před odevzdáním náležitě korigován a upraven do žádané standardní podoby!

4. Závěr:

Předložená diplomová práce je po věcné stránce solidní. Dokládá, že autorka standardně zná biblické látky i metody jejich užití a interpretace. Stejně tak dokáže analyzovat a v příslušných kontextech vyložit přístupy, postoje a koncepty autorů odborné literatury v širším mezioborovém spektru, s nímž se během studia seznámila. Zpracováním daného textu autorka prokázala jak znalosti příslušných disciplín, tak kritický úsudek a nadhled v širším mezioborovém záběru. Po formální stránce ovšem práce vykazuje řadu (zbytečných!) nedostatků a chyb, proto ji nelze hodnotit v horní části klasifikační stupnice.

Práci doporučuji k obhajobě.

Při hodnocení doporučuji vyjít od klasifikačního stupně *dobře* (C).

V Praze, dne 9. září 2018

Prof. ThDr. Martin Prudký